

SPRE CLARIFICAREA CONCEPTULUI TERORISMULUI RELIGIOS ÎN ACCEPȚIUNEA CRIMINOLOGICĂ

Alexe JEFLEA,
doctorand,
Școala doctorală Științe Juridice
A Universității de Stat din Moldova
antonie.jeflea@gmail.com

Rezumat: Acest raport științific este consacrat unor probleme ce țin de clarificarea conceptului de terorism religios în doctrina criminologică contemporană. S-a arătat că ura religioasă este un factor de bază în desfășurarea activității teroriste, iar terorismul religios se consideră a fi cel mai periculos, în contextul spălării creierelor viitorilor candidați la grupările teroriste, precum și al îndoctrinării religioase. Infracțiuni motivate de ură religioasă constituie proliferarea extremismului religios, iar fundamentalismul religios ca atare nu constituie nici ideologie extremistă, nici cea teroristă. S-a demonstrat că legea penală a Republicii Moldova nu acoperă toate formele de extremism, lista acestora fiind de fapt mai largă. Prin urmare, s-a propus o definiție nouă de terorism religios și sa pledat pentru necesitatea introducerii unor prevederi noi care ar incrimina alte fapte cu caracter terorist.

Cuvintele-cheie: terorism religios; fundamentalism religios; extremism religios; activitate extremistă; stârnirea discordiei religioase; religioasă; infracțiune ce implică semne de extremism religios; infracțiune săvârșite din motive de ură religioasă.

Abstract: This scientific report is dedicated to some questions linked to the clarification of the religious terrorism in the modern criminology. There have been demonstrated that the religious hate is considered to be the basic factor in the performing of terrorist activity, while the religious terrorism is considered to be the most dangerous in the realm of “washing minds” of the future candidates as well as of the diffusing religious doctrine. Criminal offences motivated by the religious hate constituted the proliferation of the religious extremism, while the religious fundamentalism is not recognized to be the extremist or the terrorist ideology. There have been demonstrated that Criminal law of the Republic of Moldova is not covering all forms of extremism, where the list of them is larger. As a consequence, there have been suggested a new definition of the religious terrorism and a proposal to reform the Criminal code of the Republic of Moldova in the matter of criminal offences with terrorist character.

Key-words: religious terrorism; religious fundamentalism; religious extremism; extremist activity; provocation of religious hate; criminal offence

which involves signs of the religious extremism; criminal offence committed due to religious hate.

Miturile, legendele populare, concepțiile religioase de orice natură, credințele morale etc. exprimă o altă realitate decât realitatea individuală; dar e posibil ca maniera în care ele se atrag sau se resping, se agregă sau se dezagregă să fie independentă de conținutul lor și să țină doar de calitatea lor generală de reprezentări. Dar, fiind alcătuite dintr-o materie diferită, ele se vor comporta în relațiile lor reciproce întocmai ca senzațiile, imaginile sau ideile individuale.

Religia are o putere excepțională de motivare. Prin religie, nu o singură dată, liderii unor organizații teroriste și-au justificat atacurile, punându-le mai cu seamă pe seama „voinței Domnului”. Astfel, în calitate de exemplu, putem aduce că în Sura a IX-a (Coran) avem și o indicație cu privire la modul de combatere a necredincioșilor (fanatici): „*Când vor trece lunile sacre, uicideți-i pe fanatici oriunde îi găsiți, prindeți-i, înconjuțați-i, loveți-i oriunde în ambuscade. Dacă apoi se convertesc și îndeplinesc rugăciunea și plătesc zeciuiala, lăsați-i să plece, deoarece Allah este tolerant și iertător*”. Dacă să pătrundem în esența Islamului, este de specificat că această religie continuă doctrina monoteista a iudaismului și a creștinismului. Musulmanii cred că părți ale Bibliei și ale Tora au fost pierdute, interpretate greșit sau distorsionate de credincioși. Din această perspectivă Coranul este văzut ca o corectură adusă cărților sfinte iudaice și creștine. Totodată, este total greșit să punem un semn de egalitate între musulmani și fanaticii religioși.

La rândul lor, Bisericile creștine s-au angajat și s-au obligat să recunoască, că *fiecare om poate să-si aleagă apartenența sa religioasă și bisericească în hotărâre de constiință liberă*. Nimeni nu este permis să fie mișcat spre convertire prin presiune morală sau stimuli materiali; de asemenea nimeni nu poate fi oprit de la o convertire realizată în mod liber [1, p.21].

În acest context considerăm oportun să determinăm că ura religioasă este un factor fundamental în desfășurarea activității teroriste, iar terorismul religios se consideră a fi cel mai periculos, în contextul spălării creierelor viitorilor candidați la grupările teroriste, precum și al îndoctrinării religioase.

Pentru a clarifica esența terorismului religios intenționăm să elucidăm conceptul infracțiunilor motivate de ură. Cea mai relevantă și recentă analiză a acestor categorii de infracțiuni este propusă de autorii D.Ududec, L.Peltonen, D.Niță [2].

„*Infracțiuni motivate de ură*” (în engleză *hate crimes*) reprezintă un termen umbrelă care se referă la toate acele infracțiuni comise de făptuitor pe baza unei motivații discriminatoare [2].

În explicația oferită de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (denumită în continuare OSCE), infracțiuni motivate de ură cuprind două elemente:

1. sunt fapte pe care legea penală le prevede ca infracțiuni iar

2. la săvârșirea infracțiunii, făptuitorul acționează pe baza unor prejudecăți.

Legislațiile penale ale statelor tratează diferit infracțiunile motivate de ură, în funcție de caracteristicile sistemelor de drept penal în discuție. Diferențele se referă, între altele, la abordarea infracțiunilor motivate de ură ca infracțiuni de sine stătătoare sau ca temei pentru majorarea pedepsei, precum și la numărul de caracteristici protejate recunoscute expres de lege ca făcând parte din motivația discriminatoare. Modul în care infracțiuni motivate de ură sunt definite efectiv în legislația penală a statului influențează și modul în care autoritățile colectează datele cu privire la aceste infracțiuni. De pildă, datele privind infracțiunile care conțin în definiția lor motivația discriminatoare sunt mai ușor de colectat decât datele privind numărul de infracțiuni la care s-a aplicat majorarea pedepsei pentru motivația discriminatoare [2].

În Recomandarea R(97)20a Comitetului de Miniștri al Consiliului European, discursul de ură (denumit *hate speech* în engleză) este definit astfel: „toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație” [3].

Discursul de ură este tratat diferit în țările membre ale Consiliului European, neexistând o definiție general acceptată și cu forță obligatorie pentru acest concept. Dacă folosim accepțiunea din Recomandarea (97)20 pentru a compara discursul de ură cu infracțiunile motivate de ură, observăm că discursul de ură nu este prin definiție o infracțiune, dar poate deveni, în anumite contexte [3]. Spre exemplu, când este rostit în public poate să cînstituie componența de infracțiune prevăzută la art.346 CP RM (*Ațițarea vrajbei, diferențierii sau dezbinării naționale, etnice, rasiale sau religioase*) [4], adică acțiunile intenționate, îndemmurile publice, inclusiv prin intermediul mass-media, scrise și electronice, îndreptate spre ațițarea vrajbei, diferențierii sau dezbinării naționale, etnice, rasiale sau religioase, spre înjosirea onoarei și demnității naționale, precum și limitarea, directă sau indirectă, a drepturilor ori stabilirea de avantaje, directe sau indirecte, cetățenilor în funcție de apartenența lor națională, etnică, rasială sau religioasă.

Cât despre căile de comunicare prin care este transmis discursul de ură, acestea pot fi verbale, în mediul online, în publicații pe hârtie sau chiar prin simboluri desenate. Discursul de ură în mediul online merită o atenție specială din partea autorităților, din perspectiva efectului multiplicator pe care îl are internetul asupra diseminării mesajului. De pildă, discursurile de ură sub forma propagandei rasiste și xenofobe promovate prin internet reprezintă fapte pe care Consiliul European le consideră suficient de grave încât să propună sancționarea lor prin pedepse penale atunci când reprezintă următoarele fapte:

- distribuirea materialelor rasiste și xenofobe prin intermediul sistemelor informatice;
- amenințarea bazată pe o motivație rasistă și xenofobă;
- negarea, minimalizarea grosolană, aprobarea sau justificarea genocidului ori a crimelor împotriva umanității.

Discursul de ură devine relevant în discuția despre infracțiunile motivate de ură și atunci când îl privim din perspectiva materialului probator [2].

Persoanele vătămate din infracțiuni motivate de ură sunt ținta făptuitorilor pe baza unei anumite caracteristici legate de identitatea lor. Făptuitorul consideră caracteristica drept o dovadă de inferioritate sau ca fiind inacceptabilă și săvârșește infracțiunea transmițând aceste mesaje de umilire. Astfel, în cazul infracțiunii motivate de ură, persoanele vătămate sunt puse în situația să accepte că au fost ținta infracțiunii doar din cauza identității lor și că riscă din nou să fie vizate, ele sau chiar și familia lor, respectiv cei dragi care împărtășesc aceleași caracteristici identitare (ex. etnia, rasa, orientarea sexuală) sau fundamentale (ex. opiniile politice, religia).

Cum corect au precizat autorii D.Ududec, L.Peltonen, D.Niță, infracțiunile motivate de ură au potențialul să provoace traume emoționale și psihologice post-victimizare mai serioase în comparație cu infracțiuni similare care nu sunt motivate de ură. Un corpus de cercetări care compară eșantioane ale victimelor infracțiunilor motivate de ură cu victime ale unor infracțiuni similare dar fără componenta urii, au arătat că, la nivelul acestui grup, victimele infracțiunilor motivate de ură au șanse mai mari să raporteze simptome de stres post-victimizare cum ar fi anxietate, nervozitate, pierderea încrederii, furie, plâns, somn dificil, dificultate în a se concentra, retragere în sine și depresie.

Astfel de reacții particulare și unice se întâmplă deoarece această categorie de fapte infracționale reprezintă atacuri la esența identității victimei. Infracțiunile motivate de ură pot fi interpretate drept „*infracțiuni cum mesaj*” transmițând victimei și celor care împărtășesc identitatea victimei că aceștia sunt lipsiți de valoare, că sunt respinși, că sunt denigrați, disprețuiți și chiar urâți [2].

În opina noastră, ***infracțiuni motivate de ură religioasă constituie proliferarea extremismului religios***. Considerăm că *extremismul religios* constituie atitudinea sau doctrina unor curente religioase ori pseud-religioase, care, pe bază de teorii, idei sau opinii extreme, caută, prin măsuri violente sau radicale, să impună programul lor cu scop de schimbarea, prin violență, a bazelor regimului constituțional și violarea integrității statului; subminarea securității statului; uzurparea puterii de stat sau a calităților oficiale; crearea de formațiuni armate ilegale; desfășurarea activității teroriste; provocarea urii religioase; umilirea demnității personale; provocarea dezordinilor în masă; comiterea faptelor de huliganism sau actelor de vandalism pe motive de ură sau dușmănie religioasă;

precum și propagarea exclusivismului, superiorității sau a inferiorității cetățenilor după criteriul atitudinii lor față de religie sau după criteriul religiei.

Totodată, trebuie de specificat că *fundamentalismul religios* nu este o mișcare extremistă, cum se crede adesea. Dacă neoterorismul se particularizează de fundamentalismul islamic clasic tocmai prin impactul mediativ pe care este capabil să-l realizeze, prin potențialul de intimidare și de inducere în eroare de care dispune, cel din urmă este îndreptat împotriva „*necredincioșilor*”.

Pe de altă parte, fundamentalismul apare ca o ideologie militantă, care implică și acțiuni politice. Astfel, mișcările fundamentaliste s-au transformat în partide politice din care s-au desprins facțiunile armate. Poziția acestor grupări s-a schimbat în funcție de interesele de moment [5, p.7-8]. Extremismul fundamentalist s-a transformat într-un pericol transnațional, iar radicalii religioși dispun de bani, arme, mijloace de comunicare ultramoderne, mii de adepți și o tot mai mare priză la populația sărăcită [5, p.16].

Liderii grupurilor au o pregătire superioară, uneori, uneori cu studii universitare și doctorate în Occident sau S.U.A. Executanții de tipul teroriștilor kamikaze sunt recrutați de regulă din rândul celor vulnerabili: săraci, fanatici, ușor de manipulat, dominați de un țel, de o credință oarbă, gata oricând de sacrificiul suprem „*pentru a putea ajunge în paradis*”.

A teroriza presupune a ține pe cineva sub teroare, a-l îngrozi, a-i inspira teamă prin diferite mijloace de intimidare. Primele forme de terorism se găsesc încă din timpul formării triburilor și presupunea fie răpirea membrilor triburilor rivale fie atacuri surprinzătoare, pentru a-i determina să părăsească locurile mai bune ocupate pe terenuri mai fertile. Practic din acele timpuri se poate caracteriza ca având un caracter politic. Dacă și la unele specii de animale se observă înclinația de a-și ține adversarul în teamă sau de a-l imobiliza prin scoaterea unor sunete sau prin orientarea privirii către adversar, în ceea ce privește specia umană [6].

Până în prezent, nu s-a putut ajunge la o definiție care să fie universal acceptată, tocmai datorită divergențelor de opinie ce există pe *criterii de ordin politic* asupra fenomenului în cauză care derivă din:

- a) definirea terorismului a devenit o problemă insurmontabilă datorită existenței, pe plan internațional, a unor poziții statale divergente cu privire la legitimitatea organizațiilor teroriste; cel mai des contradicția fiind următoarea: ceea ce pentru o persoană înseamnă terorism, pentru alta înseamnă luptă de eliberare națională;
- b) punctele de vedere contradictorii sunt rezultatul conflictelor de interese în planul politicii internaționale și al sferelor de influență regionale;
- c) există o confuzie extremă, în plan conceptual, în definirea diferitelor forme de violență: terorism, crimă organizată, război civil, stat dictatorial, iar confuzia este chiar mai mare când se încearcă delimitarea terorismului de mișcările insurgente ori separatiste [6].

În acest context, autorii români Gh.Nistoreanu și Gh.Costache opinează că terorismul ar trebui să aibă în componență următoarele *caracteristici* care să-l poată defini:

- a) folosirea violenței sau amenințarea cu violența care să fie de natură a induce teamă, panică, frică, stări de teroare colectivă;
- b) desfășurarea actelor de violență să fie susținute *sistemic și persistent* ca urmare a unui ajutor financiar și a unei organizări și planificări judicioase;
- c) urmărirea realizării unor scopuri sau obiective politice sau de natură economică, menite să determine forța politică conducătoare dintr-un stat să se supună sau să execute indicațiile teroriste [6].

În conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la combaterea terorismului, nr.539 din 12.10.2001 [7], *terorismul* este definit ca ideologia violenței și practica de a influența prin violență luarea unor decizii de către autoritățile publice sau organizațiile internaționale, însoțite de intimidarea populației și/sau de alte acțiuni violente ilegale.

Totodată, în opinia noastră este cu mult mai relevantă legislația României în domeniul combaterii terorismului (Legea României *privind prevenirea și combaterea terorismului*, nr.535 din 25 februarie 2004 [8]). Astfel terorismul reprezintă „*ansamblul de acțiuni și/sau amenințări care prezintă pericol public și afectează securitatea națională*”, având următoarele caracteristici:

1. sunt săvârșite premeditat de entități teroriste, motivate de concepții și atitudini extremiste, ostile față de alte entități, împotriva cărora acționează prin modalități violente și/sau distructive;
2. au ca scop realizarea unor obiective specifice, de natură politică;
3. vizează factori umani și/sau factori materiali din cadrul autorităților și instituțiilor publice, populației civile sau al oricărui alt segment aparținând acestora;
4. produc stări cu un puternic impact psihologic asupra populației, menit să atragă atenția asupra scopurilor urmărite [5, p.7-8].

Trebuie de specificat că violența reprezintă un obiectiv strategic, în timp ce ideologia rămâne un teren de testare pentru aderare a teroriștilor. Ar fi o mare calamitate ca adepții terorismului să folosească religia drept camuflaj, fiindcă adevărată religie nu poate fi blamată de toate acestea. Învățăturile sale sunt mai presus de cei care cred în violență ca mod de acțiune și în sabotaj ca metodă și în vărsarea de sânge ca modalitate de reformă.

Într-adevăr, terorismul deseori reprezintă lupta de lungă durată pentru atingerea unor obiective politice prin atacuri împotriva vieții și proprietății altor persoane, prin fapte infracționale extrem de grave sau prin alte acțiuni violente, care pregătesc faptele infracționale menționate.

Autorii români Andreescu A., Radu N. efectuând analiza teoretică a terorismului au demonstrat că orice abordare a terorismului se organizează în jurul a cinci mari paradigme și anume:

- **Paradigma crizei** trimite la problematicile crizei care încearcă să explice comportamentele teroriste prin reducția la două faze: criza situată la nivelul statului (probleme macroeconomice, culturale, sociale etc.) Cea de-a doua fază a paradigmei crizei tratează explicații relative la individ, în termeni de frustrare și angoasă care se propun a fi răspunzătoare pentru apetența individului, socialmente marginalizat, la violență.
- **Paradigma instrumentală**. Din această perspectivă, violența teroristă este tratată ca un mijloc utilizat rațional de către subiect pentru a-și atinge scopul.
- **Paradigma culturalistă** pune accent pe cultura sau subcultura în cadrul căreia ar fi favorizată trecerea la terorism. O cultură a violenței poate determina recurgerea la forme extreme de comportament. O altă variantă a paradigmei culturaliste constă în a examina formarea personalității actorilor teroriști.
- **Paradigma ideologică** face referire la sursele ideologice ale terorismului se află în centrul investigațiilor care se ocupă de terorismul extremei stângi, de tradițiile intelectuale ale extremei drepte și, mai recent, de bazele religioase ale fundamentalismului religios, întrucât terorismul se inspire întotdeauna din reprezentări, doctrine, mituri, ideologii.
- **Paradigma socială** se bazează pe ideea unei legături între mișcările sociale și terorism subliniind faptul că acest fenomen ia amploare pe fondul declinului sau al slăbirii acestor mișcări, nu prin a exprima și a cauza direct slăbiciunile cauzei de referință, ci mai mult substituindu-se acestora în mod artificial, voluntarist și cu atât mai violent cu cât aceasta substituție este artificială [5, p.28-29].

Cunoscând psihologia teroristului structurile specializate pot să întreprindă măsurile de combatere a terorismului. Având în vedere că acțiunile teroriste trebuie să se desfășoare rapid și cu o eficiență maximă, componenții grupării teroriste trebuie să cunoască foarte bine terenul, locul de atac și împrejurimile pentru o eventuală retragere sau pentru a-și putea asigura scăparea. Acest aspect face ca teroriștii să fie recrutați din zona în care se va acționa sau din imediata apropiere, să cunoască obiceiurile și preocupările celor din zona de operare.

Pentru a putea înfăptui actul terorist, de regulă, în rândul grupărilor sunt recrutate persoane a căror vârstă este cuprinsă între 20-30 ani pentru cei care participă direct la operațiuni, în timp ce liderii care-i coordonează sunt de vârste cuprinse între 45-55 ani [6].

Un aspect deosebit cu privire la membrii grupărilor teroriste îl reprezintă sexul componenților acestora. Ponderea structurii grupărilor teroriste o reprezintă

bărbații, femeile având doar rolul de sprijin, în timp ce conducerea și acțiunile propriu-zise revin bărbaților. În ceea ce privește starea civilă a teroristului, de regulă celibatarul, tânărul necăsătorit, este preferat față de cei căsătoriți, aceasta pentru a-i putea oferi mai multă libertate de mișcare, inițiativă, să nu depindă sau să aibă și alte obligații față de nimeni. Mai mult, totalul devotament pentru cauza urmărită este incompatibil cu responsabilitățile și legăturile familiale.

Rolul determinant în aderarea la o grupare teroristă îl reprezintă însă profilul psihologic al persoanei, mai ales că sunt avuți în vedere de regulă indivizi care se consideră defavorizați pe motive etnice, politice sau religioase ori sunt ajunși în pragul sărăciei. Pornirile lor extremiste izvorăsc tocmai din incapacitatea de a realiza modul în care își pot satisface dorințele, aspirațiile și propriile nevoi, considerând că numai prin extremism pot ajunge la idealurile lor. Ei cad în mitul eroului salvator, ceea ce îi depersonalizează și îi determină să înfrunte oricum, oriunde și orice risc.

Complet diferit de psihopați, numiți și „lupii singuratici”, teroriștii gândesc și acționează instituționalizat, de cele mai multe ori fiind membrii unui grup, organizații politice sau religioase extremiste. Tulburarea psihică este incompatibilă cu „statutul” de terorist politic sau religios. Cei care acționează în astfel de grupări sunt indivizi cu o stare psihică normală, dar care, practic, este posibil să fi fost creșcuți de mici să urască. În cadrul grupului rolul șefului este de a dirija toate acțiunile și de a introduce constant doze de narcisism necesare celor lipsiți adesea de iubirea și recunoștința celor din jur.

Atentatele plănuite de organizațiile teroriste sunt, de cele mai multe ori, răspunsul unor frustrări acumulate în lupta pentru putere sau pentru înlăturarea unor stări de lucruri neconvenabile, prin mijloace violente, aflate în afara legii. Transformarea cauzei lor într-un război este deosebit de importantă pentru teroriști, aceștia căutând să-și verifice credința prin confruntările militare. Atentatele plănuite de organizațiile teroriste sunt, de cele mai multe ori, răspunsul unor frustrări acumulate în lupta pentru putere sau pentru înlăturarea unor stări de lucruri neconvenabile. Nesiguranța, căutarea pericolului, asociate cu tendințe de suicid, sunt elemente de interes ce definesc felul de a fi al unui posibil candidat la terorism.

Trăsătura comună a teroriștilor o constituie tendința de a-și justifica eșecurile personale prin fapte externe care nu depind de ei. Pentru a le înțelege comportamentul se impune studiul psihologiei grupurilor, căutarea identității prin aderarea la grup facilitând adoptarea unei gândiri radicale [5, p.12].

Reieșind din cele expuse propunem definiția terorismului religios după cum urmează:

Terorismul religios este o ideologie bazată pe ura religioasă camuflată sub egida îndoctrinărilor religioase sau pseudo-religioase ce constă în violență (*folosirea sistemică și planificată a forței ori a amenințării cu aceasta*) și practica

de a influența prin violență luarea unor decizii de către autoritățile publice sau organizațiile internaționale, însoțite de intimidarea populației și/sau de alte acțiuni violente ilegale.

Noi considerăm că infracțiuni de extremism religios cu caracter terorist vor include următoarele fapte prejudiciabile:

- *Actul terorist* (alin.(1) art.278 CP RM), adică provocarea unei explozii, a unui incendiu sau săvârșirea altei fapte care creează pericolul de a cauza moartea ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului ori alte urmări grave, dacă această faptă este săvârșită în scopul de a intimida populația unui stat ori o parte din ea, de a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili un stat, o organizație internațională, o persoană juridică sau fizică să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni, precum și amenințarea de a săvârși astfel de fapte în aceleași scopuri;
- *Finanțarea terorismului* (art.279 CP RM);
- *Recrutarea, instruirea sau acordarea altui suport în scop terorist*, (Art.279¹ CP RM);
- *Instigarea în scop terorist sau justificarea publică a terorismului* (Art.279² CP RM) În conformitate cu alin.(1) art.279² CP RM, *instigarea în scop terorist* constituie distribuirea sau punerea în alt mod la dispoziția publicului a unui mesaj cu intenția de a instiga sau cunoscând că un astfel de mesaj poate instiga la comiterea unei infracțiuni cu caracter terorist, iar potrivit alin.(2) art.279² CP RM, *justificarea publică a terorismului*, adică distribuirea sau punerea în alt mod la dispoziția publicului a unui mesaj despre recunoașterea unei ideologii sau practici de comitere a infracțiunilor cu caracter terorist ca fiind justă, care necesită a fi susținută sau este demnă de urmat.

Ultimele trei puncte acoperă aspectul organizatoric al Legii Republicii Moldova privind contracararea activității extremiste, nr.54 din 21.02.2003 [9]. Totodată, în conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la combaterea terorismului, nr.539 din 12.10.2001, în redacția Legii Parlamentului nr.136-XVI din 19.06.2008 [7], *terorism* constituie ideologia violenței și practica de a influența prin violență luarea unor decizii de către autoritățile publice sau organizațiile internaționale, însoțite de intimidarea populației și/sau de alte acțiuni violente ilegale. Prin urmare în calitate de chemări la o activitate teroristă putem recunoaște chemări și acțiuni violente în scop de a efectua presiune asupra autorităților de stat și asupra opiniei publice pentru a obține decizii în propriu folos.

În sensul acestei legi, *activitate teroristă* cuprinde acțiuni care includ: planificarea, pregătirea, tentativa de a săvârși și săvârșirea unui act terorist; instigarea la un act terorist, la violență împotriva unor persoane fizice și juridice, la

distrugea obiectelor materiale în scopuri teroriste, precum și justificarea publică a terorismului; constituirea unei formațiuni armate ilegale, a unei comunități (organizații) criminale, a unei grupe organizate în scopul săvârșirii unui act terorist, precum și participarea la un astfel de act; înrolarea, înarmarea, instruirea și folosirea teroriștilor; finanțarea pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte infracțiuni cu caracter terorist, finanțarea unei organizații teroriste, a unei grupe teroriste sau a unui terorist, precum și acordarea de sprijin acestora pe alte căi.

Activitatea teroristă internațională presupune acțiuni teroriste îndeplinite: de un terorist, de o grupă teroristă sau de o organizație teroristă pe teritoriul a 2 sau mai multe state, aducând prejudicii intereselor acestor state; de cetățenii unui stat împotriva cetățenilor altui stat sau pe teritoriul altui stat; în cazul în care atât teroristul, cât și victima terorismului sunt cetățeni ai aceluiași stat sau ai unor state diferite, dar infracțiunea a fost săvârșită în afara teritoriilor acestor state. În calitate de *terorist* se recunoaște persoană implicată într-o activitate teroristă sub orice formă; *grupă teroristă* presupune două sau mai multe persoane care s-au asociat cu scopul de a desfășura activitate teroristă, iar *organizație teroristă* organizație creată în scopul desfășurării activității teroriste sau organizație care admite recurgerea la terorism în activitatea sa. Organizația se consideră teroristă dacă măcar una din subdiviziunile sale structurale desfășoară activitate teroristă.

Nu poate fi considerată drept extremism formularea aprecierii pozitive față de teroriștii sau grupări teroriste care își desfășoară activitatea sa peste hotare, dacă acestea nu sunt recunoscute de către instanțele judecătorești din Republica Moldova. În special, în conformitate cu alin.(2) art.24 din Legea Republicii Moldova *cu privire la combaterea terorismului*, nr.539 din 12.10.2001, persoana juridică se consideră drept teroristă și este supusă lichidării, iar activitatea ei este interzisă, *în temeiul hotărârii irevocabile a instanței de judecată, la cererea Procurorului General sau a procurorilor subordonați acestuia* (n.a. – sublinierea ne aparține), în cazul în care, în numele sau în interesul persoanei juridice, se efectuează organizarea, pregătirea, finanțarea sau comiterea unei infracțiuni cu caracter terorist, precum și în cazul în care aceste acțiuni au fost admise, sancționate, aprobate sau utilizate de organul sau persoana abilitată cu funcții de conducere a persoanei juridice. Hotărârea instanței de judecată privind lichidarea persoanei juridice (interzicerea activității) se extinde și asupra filialelor și reprezentanțelor acesteia. În cazul recunoașterii persoanei juridice drept teroristă, bunurile acesteia sunt supuse confiscării speciale, conform Codului penal al Republicii Moldova. Mai mult, nu se consideră justificarea terorismului atitudinea pozitivă exprimată față de organizații și personalități din epocile apuse.

Suplimentar, generalizând Partea specială a Codului penal ajungem la concluzia că avem nevoie și de câteva prevederi noi care ar incrimina alte fapte cu caracter extremist, reflectate în Legea Republicii Moldova *privind contracararea*

activității extremiste, nr.54 din 21.02.2003, dar din careva considerente rămase neclare pentru autorii acestui articol științific, nu au fost prevăzute de legea penală. O atare situație este una inadmisibilă și poate fi înlăturată doar prin operarea cât mai urgentă a acestor modificări. Prin urmare legea penală urmează a fi revizuită în așa fel, încât să fie introduse și alte norme care ar incrimina manifestarea extremismului, inclusiv și al celui religios.

Pentru a compensa această lacună noi considerăm necesar să operăm modificări de rigoare în Codul penal introducând și alte forme de extremism (care cuprinde și cel religios), după cum urmează: *Calomnierea (acuzarea publică cu bună-știință minciunoasă) unei persoane cu funcție de răspundere, unei persoane publice sau unei persoane cu funcție de demnitate publică în săvârșirea de către ea a unei fapte penale cu caracter extremist analizate supra în perioada exercitării atribuțiilor sale de serviciu.*

Calomnierea persoanei presupune difuzarea datelor despre persoană care nu corespund realității și care îi lezează onoarea și demnitatea. Prin urmare, trebuie să distingem, pe de o parte, polemică politică care uneori admite raționamente și declarații dure și, pe de altă parte, calomniere publică, faptul care urmează a fi confirmat pe cale judiciară.

Referințe bibliografice:

1. Benga D., *Câteva reflecții asupra raportului dintre misiune și ecumenism*, în *TEOLOGIA* (Revista Teologia publică studii, traduceri din Sfinții Părinți, note, comentarii, voci în actualitate, știri din lumea creștină și recenzii), Anul VI, 2002, nr. 3-4, p. 10-21, p. 21.
2. Ududec D., Peltonen L., Niță D., *Combaterea infracțiunilor motivate de ură: Ghid pentru practicieni și decidenți*, București: Centrul de Reviste Juridice, iunie 2015. Publicație realizată în cadrul proiectului „Monitorizarea drepturilor omului prin mecanisme internaționale” implementat de Centrul de Reviste Juridice, finanțat prin granturile SEE 2009-2014, în cadrul Fondului ONG în România: www.fondong.fds.ro (accesat la : 03.11.2016).
3. RECOMMENDATION No. R (97) 20 OF COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES ON „HATE SPEECH” (Adopted by the Committee of Ministres on 30 October 1997 an the 607th meeting the Ministres’ Deputies).
[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/dih-lebt_docs/CM_Rec\(97\)20_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/dih-lebt_docs/CM_Rec(97)20_en.pdf) (accesat la 28.09.2016)
4. *Codul Penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129.
5. Andreescu A., Radu N., *Organizațiile teroriste: conceptualizarea teoriei versus securitatea europeană*, București: TIMPOLIS și Editura „M.I.R.A.” 2008, 196p., p. 7-8.

6. Nistoreanu Gh., Costache Gh., *Elemente de criminologie*.
<http://www2.spiruharet.ro/facultati/drept-craiova/biblioteca/5a5d0d8750be0bdd153c0effdd3aba5f.pdf>
(accesat la:19.09.2016).
7. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 147-149.
8. Aplicabilă începând cu data de 1 februarie 2014.
<http://legislatie.just.ro/DetaliiDocument/57494> (accesat la:03.11.2016).
9. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 56-58.